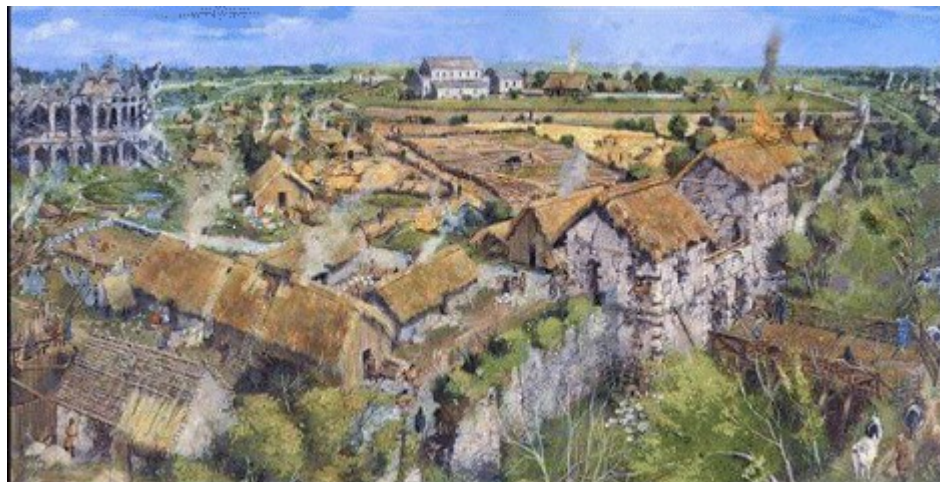

Středověké divadlo mimo církev

Since you and our brethren who accompanied you departed, I have been anxious, having heard no news about how your journey has prospered. However, when almighty God has brought you to our most reverent brother bishop Augustine, tell him what I have decided after long consideration of the case of the English: that by no means should the shrines of idols in that nation be destroyed [*fana idolorum ... minime destrui debeant*], but only the idols within them. Let holy water be sprinkled on these shrines, altars be constructed, relics be placed, so that the shrines, if they be well built, might be converted from the cult of demons to the worship of the true God. Thus, when the people see that their shrines have not been destroyed they will banish error from their hearts and recognising and adoring the true God, they will be more inclined to come to the places they are accustomed to . . .⁸³

Řehoř Veliký, *Ep.* XI.56 (18. 6. 601)

Room, room, brave gallants all
Pray give us room to rhyme!
We come to show you activity
At this special Spring/Easter/Whitsun/Summer/Autumn time
Activity of youth, activity of age
I will show you such activity
That never was acted upon a common stage
And if you don't believe what I say
Step in St. John – and clear the way!

Pohanské vs. křesťanské svátky

Vánoce (25. 12.)

Sol invictus (25. 12.)

Lednové kalendy
(1.–3. 1.)

Epifanie
(6. 1.)

Saturnálie
(17. 12.)

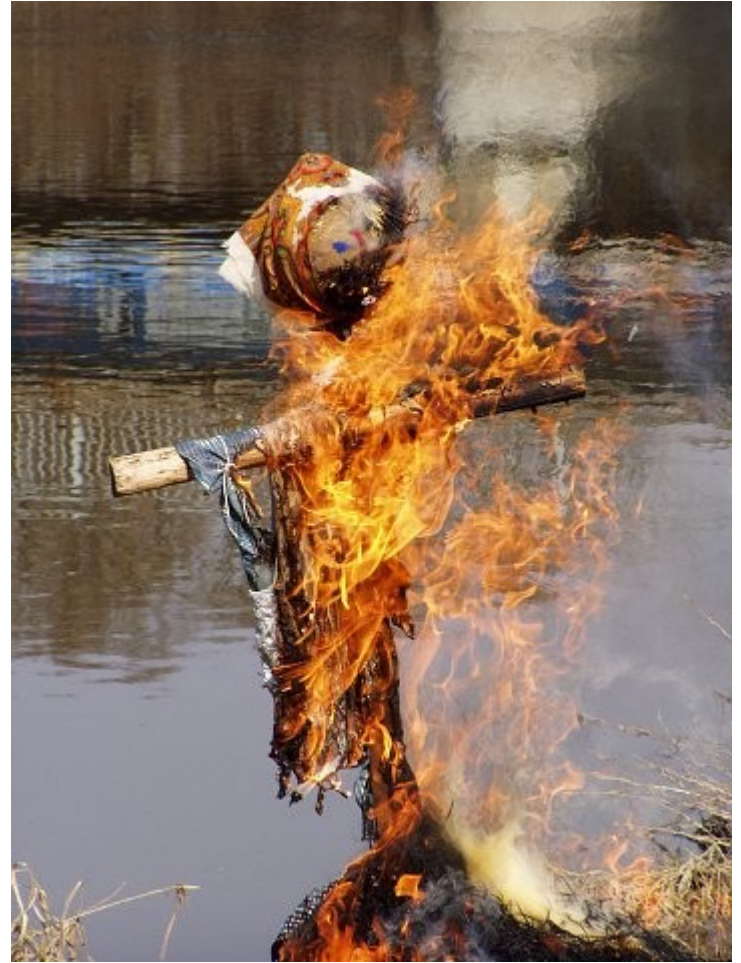
Svátky bláznů
(26. 12.–6. 1.)

SVÁTEK – OSLAVA – ZÁBAVA – HRY

Rex autumnalis

Morana

The morris rings, while hobby-horse
Doth foot it feateously;
The lords and ladies now abroad,
For their disport and play,
Do kiss sometimes upon the grass,
And sometimes in the hay.

Francis Beaumont (1584–1616)
Ralph, the May-lord

Májové slavnosti

Tempus est iocundum, o virgines,
modo congaudete vos iuvenes.

Oh, oh, totus floreo,
iam amore virginali totus ardeo,
novus, novus amor
est, quo pereo.

Mea me confortat promissio,
mea me deportat negatio.

Oh, oh, totus floreo,

Tempore brumali vir patiens,
animo vernali lasciviens.

Oh, oh, totus floreo,

Mea mecum ludit virginitas,
mea me detrudit simplicitas.

Oh, oh, totus floreo,

Veni, domicella, cum gaudio,
veni, veni, pulchra, iam pereo.

Oh, oh, totus floreo,
iam amore virginali totus ardeo,
novus, novus amor est,
quo pereo.

Carmina burana 22

Adam de la Halle: *Jeu de Robin et Marion*

Magdalena nechť vyjde:

Kudy sem já chodila,
tudy tráva zelená;
svůj šlojieř napravila,
hledajíc baťka, hledala.

Ať říká verše:

60 Kde sú kněží i žáci?
Kde sú frejieři i dvořáci?
Podte sěm, ať s vámi svú chvíli kráci!

Dále ďáblové ať mluví:

Teď máš, paní Mandaleno, tři jinochy
jako najkrašie tři dochy.
65 Skoč a rač zpievati
a my budem ozpievati.

Potom Magdalena zpívá:

Byla ti sem v sádku,
v zeleném hájku,
trhala sem květy
70 svému brachku;
toť vše čini brachku na milost.

Marta nechť praví: Revertere!

Ostaň toho, sestro moje,
já tě volám, sestra tvoje.
Viz, že po tobě ďábli chodie
75 a tě s dobré cěsty svodie.

Hra veselé Magdaleny (14. stol.)

Mumming

One and the same kind of spectacle is always exhibited at every gathering. Naked youths who practise the sport bound in the dance amid swords and lances that threaten their lives. Experience gives them skill, and skill again gives grace; profit or pay are out of the question; however reckless their pastime, its reward is the pleasure of the spectators. Strangely enough they make games of hazard a serious occupation even when sober, and so venturesome are they about gaining or losing, that, when every other resource has failed, on the last and final throw they stake the freedom of their own persons. The loser goes into voluntary slavery; though the younger and stronger, he suffers himself to be bound and sold.

Tacitus, *Germania*, 24

Genus spectaculorum unum atque in omni coetu idem. Nudi iuvenes, quibus id ludicrum est, inter gladios se atque infestas frameas saltu iaciunt. Exercitatio artem paravit, ars decorem, non in quaestum tamen aut mercedem: quamvis audacis lasciviae pretium est voluptas spectantium. Aleam, quod mirere, sobrii inter seria exercent, tanta lucrandi perdendive temeritate, ut, cum omnia defecerunt, extremo ac novissimo iactu de libertate ac de corpore contendant.

Jokulátoři/žakéři

Lat.: *histrioni, ioculatores, mimi, scurri*, stč. *igríc, jhřec, žakěř* či *žertěř*

„ludos theatrales vel etiam fistulatores vel iculatores...“

Dekret arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi, 1366

„Terra quam pater meus ioculatori suo nomine Dobrieta in villa Zalasaz dederat.“

Listina Vladislava II. (1167)

„loculatoribus et vectori pro expensis 1,5 sex., item eisdem ioculatoribus 1 sex. pro tunicis“

1316, účty pražského ungeltu

The Performance of a Crusade Play at King Charles V's Feast (detail), Master of the Coronation of Charles VI, Paris, about 1375–80. From *Great Chronicles of France* (*Grandes chroniques de France*). Bibliothèque nationale de France, Paris. Ms. fr. 2813, fol. 473v.

Trubadúři/minnesängři

She had blond hair
And her eyebrows were well made,
Her face was bright and well-fashioned,
You never saw a more beautiful one.
She looked around the garden
And saw a full-blown rose
And the birds who called,
Then she cried out that she was an orphan:
„Alas! Poor unfortunate wretch that I am!
Why am I put in prison?
Aucassin, my young lord,
I am your beloved
And you do not hate me!
For you I am in prison
In this vaulted chamber
Where I am having a very bad time;
But by God, the son of Mary,
I will not be here long,
If I can do it.“

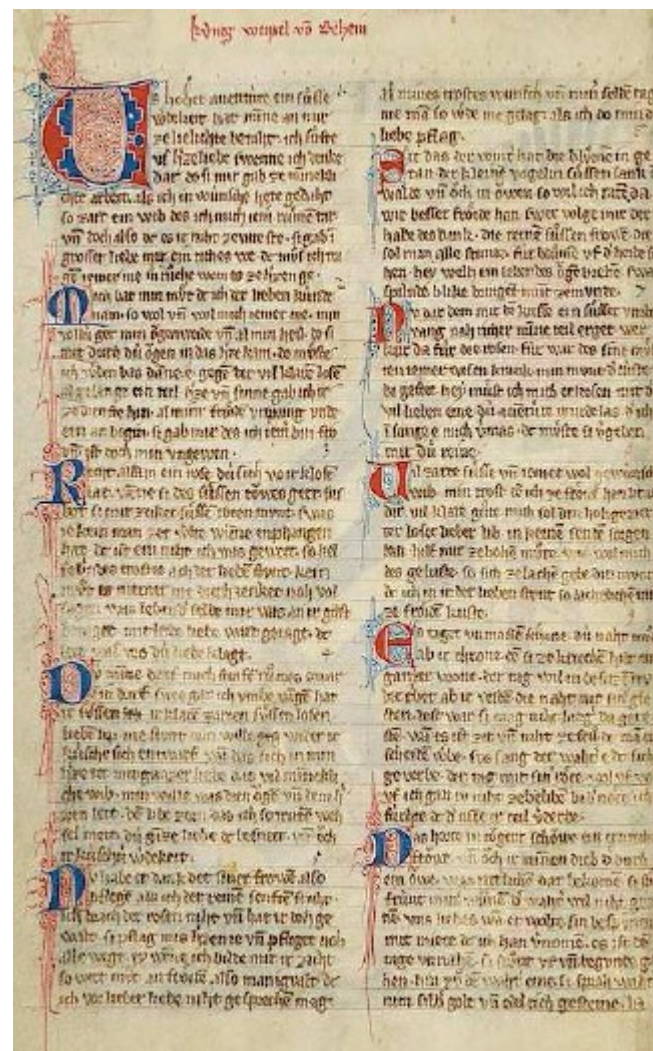

Když květy stříbří mráz a kraj zasype sníh,
i ptáci mlčí, v tichu spí,
háj stojí opuštěný,
mohu vám poradit, jak smát se za dnů zlých.
Díky všem, kdo se dovtípí!
Za družky mám ctné ženy,
podobají se pestrým květům,
co v zimní době rozkvétají,
hej, v očích, tam jim jiskry hrají,
rozmarný pohled jen – a rety přilnou k retům.

A za polibkem spěchá sladké objetí,
to léno lásky, darů dar!
Kdo upíše se růžím,
roznemůže se láskou, bude její obětí,
vždyť polibek je něžný svár.
Hej paní, co ti dlužím,
má drahá, svět mne těší,
o lásce zpívám si tak rád,
tu píseň odpustíš mi snad.
Hnát oře kvůli jiné? Chci být tvůj sluha pěší.

O Tobě dobrá paní, přemýšlím nocí, dnem,
jsi útěchou, co v skutku těší
- i přesto budu ctnostný.
Tvůj běloskvoucí půvab je ozdobou i snem,
jsem muž a muži často hřeší.
Mne řaly lásky ostny
a ctnosti opouštěly,
jen úsměv tvůj mne zachránil,
z něj načerpal jsem nových sil,
mé rty se opět smály, když oči tebe zřely.

Václav II

Kodex Manesse, 1. pol. 14. st.

Šašci

„Všude se tluče v bubny a také se v citory bije, trubky tu s ozvěnou zvučí, zní dotykem nejedna lyra, **šašci tu skotačí hned**, sbor plesá a varhany znějí, na lid se usmívá král, jenž přichází, lid zase tleská přicházejícímu pánů jak poutníku, který je šťasten; celý se raduje národ, když vyslovil králi své přání.“

Návrat Václava II. ze zajetí 1283, *Zbraslavská kronika*

Mumming in ballroom

Mummers' Play at Haddon Hall; From Nash, *The Mansions of England in Olden Time* (1849)

Bal des Ardents, Paříž, 1393 (Karel VI.)

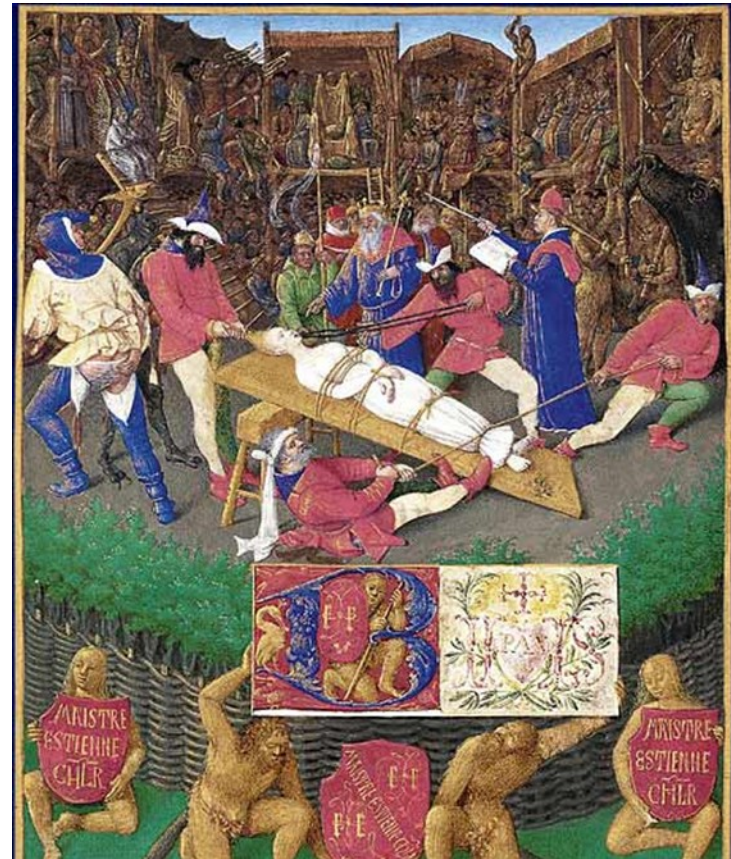

Bal des Ardents, Paříž, 1393 (Karel VI.)

Mumming at Bishopswood

Městské pageanty a živé obrazy

Interludia

něm. *Fastnachtsspiele*, hol. *kluchtspelen*,
fr. *sotie*

(Angl.) *Interludium de clerico et puella*

(Angl.) *Interludium de Corpore Christi*

(Angl.) *Jack Travail and his Companions*

(Angl.) *Everyman*

(Angl.) *Nature*

(Bel.) Henryho Medwalla: *Fulgens et Lucrece*

(Něm.) Hans Folz, Hans Sachs, Jakob Ayrer

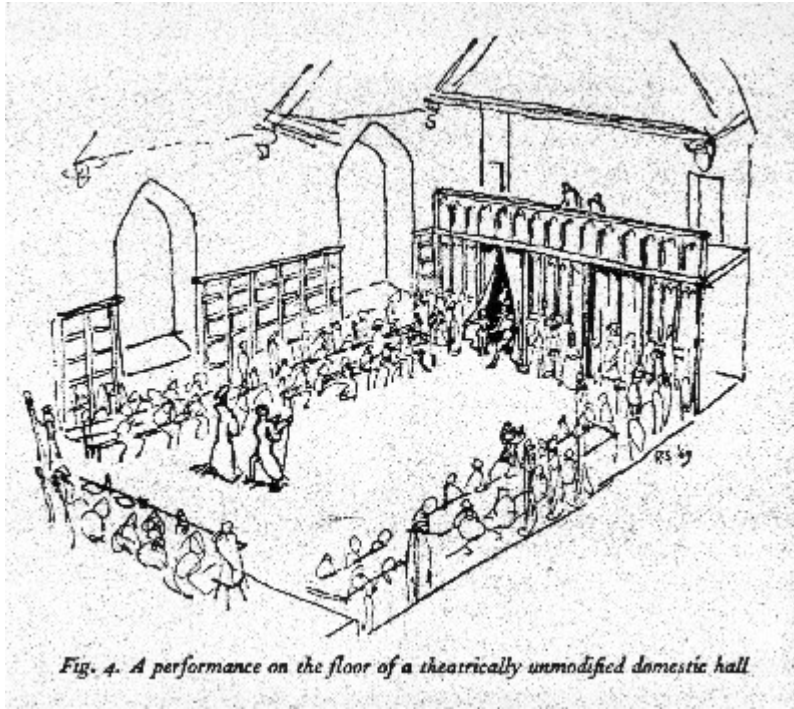
(Angl.) John Heywood, John Redford,
Nicholas Udal, William Hunnis, John Lyly

(Fr.) Pierre Gringore

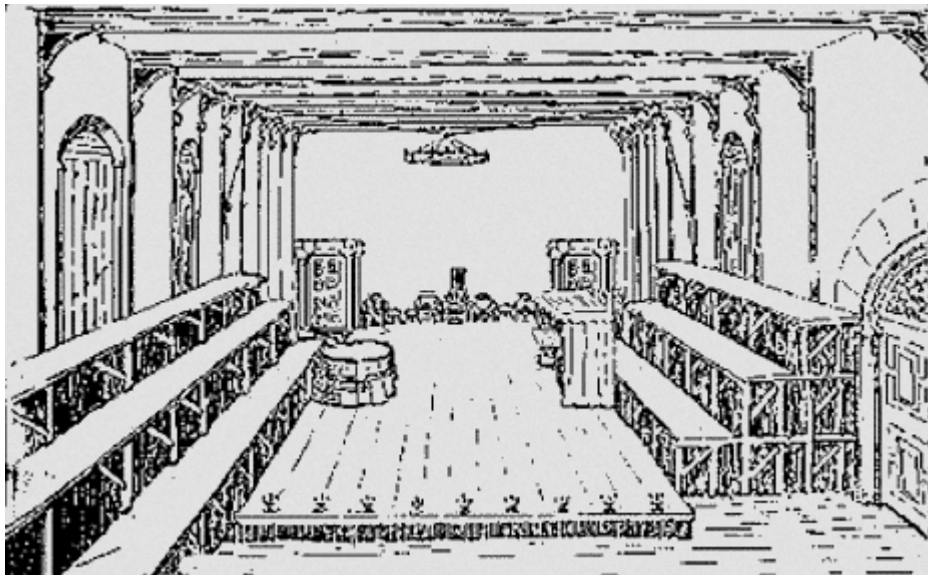
(Fr.) Clercs de la Basoche, Enfants sans Souci

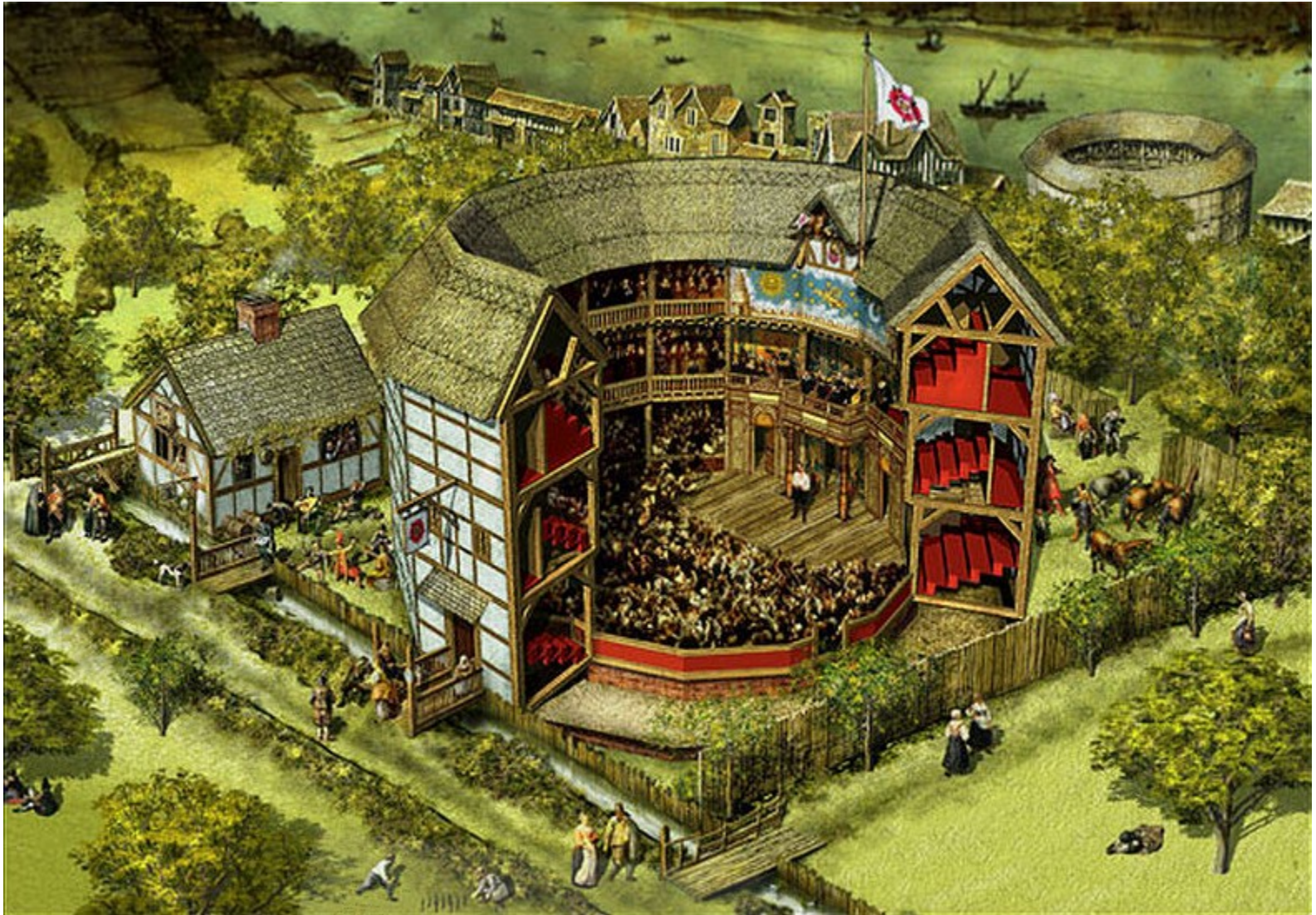
(Angl.) společnost hraběte z Essexu, společnost Johna Englishe

From Thornbury's *Old and New London*, Cassell & Co, 1881.

The Globe, 1599

Turnaj jako teatralizovaná performance

